

knihy mi činí v knihovně trochu problémy, větší škoda ovšem je v tom, že není adekvátně využito. Kvalitní fotografie by podle mého názoru menší formát unesly, rozměrnější plány, zejména větších areálů, však postrádám. Právě u použité plánové dokumentace shledávám největší rezervy - jen velmi malá část plánů obsahuje alespoň základní stavebně historické vyhodnocení, některé z nich (obzvlášť v tenkých liniích) nejsou dostatečně kvalitně reprodukovány.

Jako celek lze publikaci z rodinné dílny uvítat především jako knihu pro poučenější část širší veřejnosti, zajímavější se o vývoj architektury. Možná i mezi těmito čtenáři budou takoví, kteří si uvědomí některé diskutabilnější partie knihy a budou některé z otázek sledovat hlouběji. Uvedená základní literatura jim k tomu poskytne odrazový můstek.

ZDENĚK DRAGON

NEJSTARŠÍ SAKRÁLNÍ ARCHITEKTURA PRAŽSKÉHO HRADU, VÝPOVĚĎ ARCHEOLOGICKÝCH PRAMENŮ

Jan Frolík - Jana Maříková-Kubková - Eliška Růžicková - Antonín Zeman, s příspěvky Josepha Beckera a Jitky Petříčkové. Praha 2000, 3. číslo sborníku "Castrum Pragense", (nakladatelství Peres). 450 s., velký počet výkresů a fotografií v textu, německé resumé

Autorský kolektiv si vytkl velice obtížný cíl revidovat náleзовé situace a analyzovat všechny dosavadní archeologické a stavebně historické poznatky o nejstarších sakrálních stavbách předrománského Pražského hradu - kostele P. Marie, bazilice sv. Jiří, rotundě sv. Víta, bazilice sv. Víta a kapli P. Marie (nyní sv. Anny ve svatojiřském klášteře), známé z písemných pramenů. Práci doplňují tři exkurzy, z nichž dva jsou zaměřeny na problematiku osteologických nálezů z kostela P. Marie a kaple P. Marie v svatojiřském klášteře, třetí pak přináší soupis fotografií z archeologických výkopů v chrámu sv. Víta ze Štencova archivu, z nichž některé jsou zde reprodukovány.

Dosavadní literatura nedospěla v otázkách podoby, stavebního vývoje a chronologie jednotlivých etap uvedených budov předrománského hradu k jednoznačným výsledkům, především s ohledem na fragmentárně zachované pozůstatky jejich konstrukcí. Avšak i tam, kde byly odhaleny souvislejší partie zdí těchto nejstarších památek, byla jejich hodnocení a interpretace mnohdy protichůdná.

Zásadním přínosem autorského kolektivu je důsledná komparace názorů, objevujících se v literatuře, s dochovanou terénní situací a její písemnou, plánovou, fotografickou a kresebnou dokumentací, kde zaujímají významné místo deníkové záznamy, vzniklé bezprostředně v průběhu starších výzkumů. Autoři se však nespokojili pouze s touto starší dokumentací a provedli i novou dokumentaci některých situací v kostele P. Marie a v podzemí katedrály sv. Víta.

Základní postup zpracování výsledků spočíval v určení relativní chronologie jednotlivých stratigrafických pozorování, a teprve potom byl zpracováván archeologický materiál.

Kromě toho byly analyzovány vzorky malt, a to jak z deponitárních fondů, tak i nových odběrů v terénu, a proveden pokus o metrickou analýzu zdí.

V závěrečné rekapitulaci výsledků poněkud překvapí konstatování, že pozůstatků zkoumaných staveb je ve skutečnosti daleko méně, než bylo dosud předpokládáno.

Zvláště zarážející je rozsah dochovaných původních konstrukcí rotundy sv. Víta, který nepoukazuje k akceptování po desetiletí tradované rekonstrukce se čtyřmi apsidami a složitějším uspořádáním vnitřního prostoru. Strážlivé vyhodnocení všech dosavadních poznatků vede k závěru, že v 10. století šlo o poměrně skromnou stavbu se dvěma apsidami.

Metodicky mimořádně závažný je zejména případ chronologie vývoje jižní apsidy rotundy, kde starší, zjevně správná stratigrafická pozorování nebyla brána v potaz. Jak zdůrazňuje J. Frolík, hlavním zdrojem omylů v literatuře bylo výběrové publikování faktů, přičemž mnohá tvrzení neměla dokonce žádnou oporu v náleзовých situacích.

V posledním desetiletí, které přineslo celou řadu syntetických prací, je tato v mnohých ohledech výjimečná, přestože o syntézu v pravém slova smyslu nejde. Je však zřejmé, že nejen představuje určitý přelom v nazírání na dosavadní představy o nejstarší architektuře Pražského hradu, ale především dokládá naprostou nezbytnost kritického hodnocení faktů, které by mělo být, ale vždy bohužel není, samozřejmostí, přičemž se někteří autoři uchylují k raději autoritativním tvrzením. Lze jen doufat, že zde aplikovaný metodický přístup, přes svoji jistě obrovskou časovou náročnost, dojde následování alespoň u některých dalších významných lokalit a bude třeba počítat s tím, že rovněž může přinést překvapující a v mnohých ohledech převratné závěry.

JIRÍ VARHANÍK